Поштарина плаћена у готову

НОВИ САД
недеља
26 новембра 1939
Година V
Бр. 277(1.356)

ДАН

Главни уредник: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ

Независни информативни дневник
Излази свакодневно осим понедељника
Примерак 1 дин.
Месечна претплата 20 д. за земљу 50 за иностранство
Огласи по тарифи

Редакција и администрација, Краља Александра 7. — Телефони: 21-05 — 21-06. Чековни рачун код Поштанске штедионице у Београду број 58.400. — Поштанску фах број 178. — Рукописи се не враћају

Немачки војници са Западног фронта упућују се у унутрашњост земље?

У Паризу претпостављају могућност концентрације немачких трупа на неком другом месту

Париз, 25 новембра (А.А) Рајтер јавља:

Према неким вестима које су стигле синоћ овде, претпоставља се да се огромна маса немачких војника, која је сконцентрисана на Западном фронту полагано упућује у унутрашњост Рајха. Претпоставља се да би она могла бити сконцентрисана на неком другом месту.

Влада г. Татареска

за одбрану интегритета и неутрлности Румуније

Букурешт, 25 новембра. (А. А.) Радор јавља:

У своме говору који је одржао приликом полагања заклетве нове владе, претседник владе г. Татареску рекао је, између осталог:

„Нова влада фронта народног преоброда биће под високим вођством Вашег Величанства, влада смиривања, обнове и консолидације на свим пољима. Она ће консолидовати фронт националне солидарности, она ће организовати све војне и материјалне силе у земљи у циљу одбране националне баштине и одбране неутралности наше земље, која ће бити одржана у свима приликама. У остваривању овог програма националне слоге, социјалне правде и мира у земљи и на границама, ми смо убеђени, закључио је г. Татареску, да ћемо имати подршку свих осталих савесних румунских грађана".

Његово Величанство Краљ Карол одговорио је:

„Сигуран сам да сте ви свесни мојих тежњи да имате, такође, пуну свест у одлучном часу у коме сте позвани да водите поверена вам Министарства.

„Програм који је изложио претседник владе једно је од најлепших обећања и Ја желим из свег срца да он буде са успехом остварен.

„У овом ускомешаном часу света ми имамо дужност да поднесемо све жртве, како би наша земља напредовала на материјалном и моралном пољу".

Његово Величанство Краљ завршио је, изражавајући уверење да ће влада умети да буде веран чувар закона и да ће учинити све напоре у испуњењу свога задатка.

Париски листови поздрављају нову владу

Париз, 25 новембра. (А.А.) — Авас јавља:

Париски листови поздрављају са симпатијама образовање нове румунске владе под претседништвом г. Татареска.

Нови румунски премијер познат је и цењен у Паризу, где је боравио као румунски амбасадор.

„Пти Паризјен" вели:

Дошао је час када сви непријатељи ове нације морају желети да се оствари јединство румунског народа. Г. Татареску има ауторитет, а г. Гафенку је дипломата, који је показао да зна пловити у бурним часовима. Министар финансија г. Константинеску уме да спроведе своја схватања споља не трговине. Са овом екипом Његово Величанство Краљ моћи ће да продужи своју политику строге неутралности и националне независности".

„Пти Бле" вели да влада г. Татареску мора да радује све оне који остају привржени светим начелима слободе, права и правде.

УСКОРО ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ КОНФЕРЕНЦИЈА ПРЕТСТАВНИКА БАЛТИЧКИХ ДРЖАВА

Хелзинки, 25 новембра. — (А. А.) Рајтер јавља:

Ускоро ће се одржати у Телину конференција претседника балтичких држава: Естоније, Летоније и Литваније. Министри спољних послова ове три државе повешће преговоре о овом састанку због догађаја који су се десили за последњих неколико месеци у међународном животу балтичких држава.

ПОСЛЕДЊА ДВА ДАНА САВЕЗНИЦИ СУ ОБОРИЛИ 19 НЕМАЧКИХ АВИОНА

Лондон, 25 новембра. (А.А.) — Рајтер јавља:

За последњих 48 часова савезнички авиони оборили су 19 непријатељских авиона.

У уторак после подне британски ловачки авиони оборили су један немачки бомбардер типа „Дорние", који је пао у море. Француски авиони оборили су три непријатељска апарата над француском територијом код Седана, а савезнички ловачки апарати оборили су 6 немачких авиона на западном фронту.

У четвртак, као што је већ било јављено британски авиони оборили су у Француској 7 непријатељских апарата, док Французи јављају накнадно да су оборена још два непријатељска апарата.

Г. ФОН МАКЕНЗЕН КОД ГРОФА ЧАНА

Рим, 25 новембра. — (А.А.) ДНБ јавља:

Министар иностраних послова гроф Чано примио је јуче у подне немачког амабасадора г. фон Макензена.

—ooo—

Немачки брод употребио жито за погон?

Рејкијавик, 25 новембра. — (А.А.) Рајтер јавља:

Изгледа да је немачки брод „Берта Фисер", који је заробио један британски ратни брод, употребљавао за гориво жито, пошто је остао без угљена. Брод је употребио око 60 тона жита на погон.

Немци граде велике подморнице

које ће дејствовати против савезничке трговине

Париз, 25 новембра. (А.А.) — Авас јавља:

Немци су изгубили просечно три подморнице недељно од почетка рата. За случај да немачка бродоградилишта успеју да изграде две подморнице недељно, што је врло могуће упркос помањкања сировина, број јединица немачке подморничке флоте стално ће бити у опадању. Поред тога, биће све теже за немачки адмиралитет пронаћи нову посаду, а нарочито штабове довољно обучене и способне да управљају овим деликатним бродовима као што су подморнице.

Огромни губици које је немачка подморничка флотила претрпела за два и по месеца рата, више од трећине подморница које су биле у служби 4 септембра 1939 године трагично су завршиле или су претрпеле ненадокнадиве штете, као и незнатни резултати који су постигнути немачким подморничким ратом нагоне са да немачки адмиралитет да примени нову тактику. Према сигурним обавештењима, која су стигла у Париз, та тактика састојала би се у томе да се напусти вођење подморничког рата пејасом мора [illegible] граде велики подморнички бродови који би дејствовали против француско-британске трговине. Те велике подморнице загњуриле би се само да избегну нападе непријатељских ратних бродова за случај да се нађу у таквој ситуацији. Евентуална појава таквих јединица великог обима на пучини наметнула би савезничкој ратној морнарици дужност да располаже са ловачким авионима великог акционог радиуса, снажним патролним бродовима и јаким хидроавионима. Већ се како у Француској, тако и у Великој Британији помишља да се стави у изградњу велики број ових јединица, како би се што лакше могло одговорити таквој опасности.

—o—

Одложено је заседање румунског парламента

Букурешт, 25 новембра. (А.А.) — Авас јавља:

Заседање парламента утврђено за 25

ЧИЈИ ЈЕ СРЕМ?

Написао: Др. ВЛАДАН ЈОЈКИЋ

Као да живимо у раздобљу најдубљег мира, и као да су сва наша унутрашњополитичка питања најповољније решена и скинута с дневног реда, у нашој јавности се воде жучне, пристрасне и недокументоване распре о племенској, одн. националној припадности појединих крајева наше државе. С тим у вези је у последње време време, међу осталим, покренута и дискусија о националном саставу становништва Срема, при чему се често употребљавају застареле и нетачне бројке, а још чешће се најновији, званични подаци приказују извитоперено и тенденциозно, да би се на тај начин могла „документовано“ доказати ова или она теза, која више одговара политичким и племенским апетитима заинтересованих страна него правом, истинском стању ствари.

Стога је и по питању националне и политичке припадности Срема несумњиво потребно изнети тачне и објективне податке о етничком саставу његова становништва, црпљене из званичних извештаја наших државних пописа. Објективност тих извора не може доћи у сумњу; ипак, ради контроле и веће уверљивости, поред података наших државних пописа, корисно је уједно приказати и бројке прератних мађарских пописа, који се могу с пуним правом сматрати незаинтересованим у питањима која се сад расправљају. Из тога разлога, даће се овде преглед бројног стања укупног становништва и појединих етничких група Срема за последњих 50 година, од 1890—1931 г., при чему се под Сремом разуме подручје некадашње Сремске Жупаније, која је обухватала 6 градова (Вуковар, Винковци, Ср. Митровица, Ср. Карловци, Петроварадин и Земун) и 10 срезова (вуковарски, винковачки, жупањски, шидски, илочки, сремскомитровачки, иришки, румски, старопазовачки и земунски).

По званичним подацима државних пописа било је у Срему

свега становника:

Године	1890	19000	1910	1921	1931
	350.700	381.793	414.234	404.626	453.204
Од тога је било					
Године	1890	19000	1910	1921	1931
Срба	156.939	168.982	183.109	188.438	215.660
у %	44.75	44.26	44.20	46.57	47.59
Хрвата	94.796	100.360	105.198	108.181	115.612
у %	27.03	26.29	25.68	26.73	25.51
Осталих	98.965	112.397	124.927	108.007	121.932
у %	28.22	29.45	30.17	26.70	26.90

Из предњих података се јасно види да је за последњих 50 година (а и увек раније) Срем по етничком саставу био једна изразито јужнословенска покрајина, јер су у њему Срби и Хрвати, заједно, имали стално око 70 и више постотака укупног становништва. Међутим, ако се по новом, сад већ и званичном схватању које ваљда ипак није обавезно за сваког појединца, сматра да су Срби и Хрвати два посебна народа, онда Срем као целина нема ни претежно српски, а још мање претежно хрватски карактер, јер ни Срби ни Хрвати посепце немају натполовичну већину свег становништва. Но, како је Срба скоро двапут толико колико Хрвата (за последњих 50 година њихов просечни међусобни бројни однос био је 64:36, тј. на 64 Срба било је 36 Хрвата), то је јасно да је сав ужег племенског гледишта Срем кудикамо више српски него хрватски. Уосталом Срби бар у источном Срему, који не припада Хрватској Бановини, имају сами апсолутну већину од 61.2% уз незнатни удео Хрвата од само 11.6%. Хрвати, наспротив, немају ни у западном Срему, који је сад саставни део Хрватске Бановине, апсолутну већину, јер их је тамо тек 44.2%, уз знатан постотак Срба од 29.3%, дакле скоро 3/10 свег становништва.

Према томе, Срби сами собом дају много гушће настањеном Источном Срему јужнословенско обележје, док су Хрвати као посебан народ, чак и у ређе насељеном Западном Срему у мањини, и тек са Србима дају и том делу наше државе јужнословенски национални карактер.

Због вероватног приговора, да су напред изнесени, за хрватске политичке аспирације неповољни бројни односи последица неких скорашњих етничких померања услед миграције или колонизације, — потребно је, поред најновијих података нашег последњег пописа из 1931 год. о бројној јачини Срба и Хрвата у Западном и Источном Срему, упоредо саопштити ћите податке по једном од прератних мађарских пописа.

Тако је по државном попису из 1900 год. (за 1890 год. нису при руци подаци по срезовима и градовима) било

	кв. км.	свега душа	Срба	Хрвата
у Западном Срему	3439	171.769	45.241	78.585
		49.9 на кв. км.	26.34%	45.75%
у Источном Срему	3382	209.970	123.741	21.775
		62.1 на кв. км.	58.93%	10.35%

а по нашем попису из 1931 год. било је:

	кв. км.	свега душа	Срба	Хрвата
у Западном Срему	3439	194.339	57.054	85.947
		56.5 на кв. км.	29.36%	44.22%
у Источном Срему	3382	258.865	158.606	29.665
		76.5 на кв. км.	61.27%	11.45%

Из предњих података се види да Хрвати ни пре Рата нису имали апсолутну већину у оном делу Срема који сада потпада под Хрватску Бановину, а да су Срби већ и тада, као и увек, имали у источном делу Срема натполовичну већину уза сасвим незнатан удео Хрвата у укупном становништву.

Но, из предњих података види се и то да је бројни развитак Хрвата за последњих 40 година био баш у Западном Срему врло неповољан, јер су они тамо апсолутно врло мало порасли а у процентуалном уделу у становништву чак и опали. Томе насупрот, Срби су у оба, а нарочито баш у западном делу Срема и у једном и у другом погледу сразмерно врло добро напредовали. Према свему томе, ни бројно стање ни бројно кретање, дакле ни статика ни динамика становништва није повољна за хрватске територијалне захтеве у погледу Срема, јер се за последњих 50 година процентуални удео Срба, који су у већини, повећао (од 44.75% на 47.59%) а постотак Хрвата, који су у мањини, опао (од 27.03% на 25.51%).

Иако је предњи говор бројака веома јасан и уверљив, није извесно да ће га сви заинтересовани примити као доказ стварног стања ствари. Међутим, сасвим је извесно да ће чак и они беспристрасни кругови Хрвата, који имају храбрости да погледају истини у очи, дочекати га са приговором да је главни узрок неповољном бројном развитку Хрвата у Срему довођење и насељавање „поратних неаутохтоних елемената“ на сремско подручје.

То, нажалост, није ни са општег ни са ужег, српског гледишта случај. Према прератном бројном стању, Мађари су у Срему знатно (за 8000 душа) опали; Немци су у потпуном застоју; Словаци и Русини ни су много порасли, па на тај начин ни несумњиви јачи пораст Срба (за 27.200 душа, од који је тек 10—12.000 досељено) не може бити искључиви узрок процентуалном назатку Хрвата у укупном становништву Срема.

Много важнији, битнији узрок те и са општег националног и са ужег хрватског гледишта немиле појаве је слаби природни прираштај Хрвата, који се нарочито испољава баш у западним, више хрватском делу Срема. Већ одавна су „бела куга“ и велики помор најопаснији непријатељи бројног и националног напретка сремских Хрвата. А да је то још и данас случај, доказују и најновији, недавно објављени подаци о рађању и умирању у појединим управним јединицама наше државе за време од 1934—1937 год. (у посл. Стат. Годишњаку за 1938/1939 г.).

Из тих података издвојене су и ниже приказане бројке о природном кретању становништва у три претежно српска и три претежно хрватска среза и града из јужног дела Западног и Источног Срема. Оба подручја, са једнаким бројем душа и приближно истим геофизичким, привредним и социјалним условима, показују огромну разлику у прираштајним односима становништва. Разлика је на штету претежно хрватског подручја и види се ја[illegible] из ових података:

За време од 1934—1937 г. било је

	свега душа	Срба	Хрвата	рођено	умрло	прирасло
1) у срезу и граду Винковци	82.811	8.317	56.110	7979	6719	1260
са жупањским срезом		10.01%	67.75%	24.09	20.28	0.38
				на 1000		душа
2) у срезу и граду Ср. Митровица са земунском срезом	82.348	61.859	5.215	9437	6374	3063
		75.11%	6.33%	28.64	19.35	0.93
				на 1000		душа

Предњи подаци су за хрватски живаљ поразни. Са скоро истим бројем становника, хрватско подручје има мањи број рођених и већи број умрлих и на тај начин скоро три пут мањи природни прираштај од српског подручја. Чак и смртност сисанчади је на хрватском територију неповољнија (износи 22.5 према 21.8 на 100 живорођених у српском подручју), мада му је стопа рађања знатно мања, што иначе само собом повлачи и мањи морталитет деце у 1 години живота. На тај начин није чудо, што је само у том делу српског Срема за цигло 4 године прирасло за 1803 душе више него у одговарајућем крају хрватског Срема.

Предње чињенице, које јасно показују да је српска већина у Срему биолошки кудикамо активнија од хрватске мањине, доказују уједно да Хрвати морају у тој покрајини губити терен у корист Срба и без неког ванредног миграционог прираста српскога живља. Стога би и за извесне органе хрватске јавности било упутније да уместо јалових прегањања и фискалских доскакивања о етничком саставу и националној припадности Срема, стално држе на дневном реду дискусију о дубљим узроцима и делотворним мерама за сузбијање биолошке декаденције хрватског становништва у Срему. Тако ће, јамачно, више користити и своме хрватском народу, и нашој заједничкој држави и отаџбини.

ТРБОВЉАНСКИ
УГАЉ
за ложење пећи, етажних и других огревних постројења испоручује се у вагонским количинама пран, решетан и сортиран као: ситан, грашасти, орашасти, коцкасти и комадасти-угаљ.
Обратити се:
»ТРГОРАД«
Тавчар и Мајин, Нови Сад, Јаше Томића ул. 31.
Телефон: 25—44. Телеграми: Тргорад.

ЛЕКОВИТО ДЕЛОВАЊЕ РОГАШКЕ МИНЕРАЛНЕ ВОДЕ код костобоље и шећерне болести постизавају се врло добри резултати с врелом Донат.

Рогашка слатина

За претседника Заједнице туристичких организација из целе земље изабран је г. др. Владимир Белајчић

Београд, 25 новембра. — Јуче је одржана конференција претставника туристичких организација са подручја Вардарске, Зетске, Моравске и Дунавске бановине, као и подручја Управе града Београда. Циљ ове конференције био је одговор о координацији активности свих туристичких организација на развоју и унапређењу туризма у подручју поменутих бановина. Конференцији је претседавао г. Владан Богдановић, претседник Туристичког савеза Вардарске бановине, а присуствовали су јој г. Гавра Милошевић са Цетиња, г. др. Тома Милић из Врњачке Бање, г. Божа Мирковић из Ниша, г. др. Милан Христић из Београда, г. Мата Вукомановић, претседник и г. Веселин Секуловић, генерални секретар Угоститељског савеза из Београда, г. др. Владимир Белајчић, претседник и г. Гаја Грачанин, главни секретар Друштва „Фрушка Гора" из Новог Сада.

Своје отсуство извинили су претставници Дринске бановине, али су изјавили сагласност са одлукама конференције. После исцрпног претреса и потреба друштва на подручју поменутих бановина и Управе града Београда, конференција је једногласно закључила да се оснује заједничка туристичка организација са седиштем у Београду. Ова организација има задатак да заступа и усклађује права и интересе туристичких организација са радом подручја заједнице, затим да сарађује са службеним и осталим факторима, а нарочито са друштвом „Путник" А. Д. у Београду, у свима питањима и пословима који се односе на развој и унапређење туризма на равном подручју заједнице, као и да предузима и врши све оне мере и послове који се укажу као потребни и корисни за развој и унапређење туризма.

На крају је изабрана управа заједнице која ће водити послове до избора сталне управе. На челу Управе налази г. др. Владимир Белајчић претседник Друштва „Фрушка Гора" из Новог Сада.

Промене у Катастарској управи у Сремским Карловцима

Београд, 25 новембра. — У име Његовог Величанства Краља, указом Краљевских Намесника, на предлог г. Министра финансија, премештени су:

у Катастарску управу у Сремским Карловцима г. Антун Ријавец, досада у Ваљеву;

у Катастарску управу у Ваљеву г. Никола Калабић, геометар, досада у сремским карловцима.

НОВОСАДСКИ ПРИВРЕДНИЦИ ПРИРЕДИЛИ СУ СИНОЋ ОПРОШТАЈНУ ВЕЧЕРУ Г. ВЕЛИМИРУ ВУЈИЋУ КОЈИ ЈЕ ДЕСЕТ ГОДИНА ПРОВЕО НА ПОЛОЖАЈУ НАЧЕЛНИКА ТРГОВИНСКОГ ОДЕЉЕЊА БАЊСКЕ УПРАВЕ

Г. Вујић ових дана напушта Нови Сад

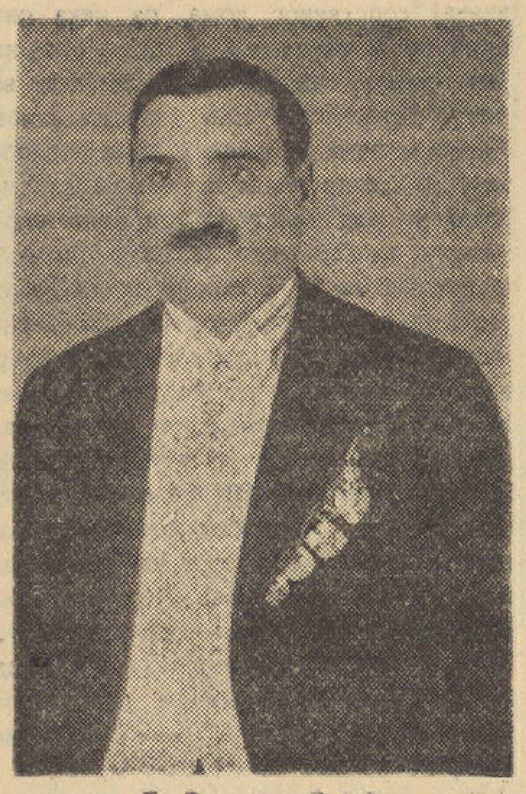

Г. Велимир Вујић

У великој, свечаној дворани Трговачког дома синоћ су новосадски привредници, пријатељи и поштоваоци г. Велимира Вујића, који је десет година провео на положају начелника Трговинског одељења Банске управе у Новом Саду, приредили опроштајну вечеру поводом његовог одласка из Новог Сада.

Вечери је присуствовало 120 угледних Новосађана, махом привредника, трговаца, индустријалаца и занатлија, као и личних пријатеља г. Вујића. Између осталих вечери су присуствовали гг. инж. Дака Поповић, бивши министар и бан, др. Милош Петровић, претседник општине, начелници Банске управе гг. Драгутин Бошковић, др. Милан Петровић, Живојин Петровић, Радован Милетић, и Милан Орлић, велепоседник и индустријалац, претседник Удружења индустријалаца г. Ђока Дунђерски, претседник Продуктне берзе и бивши претседник општине г. Коста П. Миросављевић, претседник Инжињерске коморе инж. г. Стеван Радивојевић, претседник занатског отсека Трговинско-индустриске и занатске коморе г. Драгић Мијатовић, претставници Пољопривредне коморе г. Душан Ковачевић и г. Стеван Живковић, претседник Савеза трговаца Дунавске бановине г. Станко Лазић, претседник Трговачке омладине г. Милош Ралетић, претседник Удружења трговаца г. Арса Ивковић. Од индустријалаца били су још присутни: гг. Драг. Ристић, Карел Вајскопф, Миле Матејић, Ст. Фајт, Аладар Сеге, Људевит Ласло, Јосип Рајнер, Душан Кенигштетлер, затим секретар Удружења индустријалаца г. Јован Грковић; такође присуствовали су угледни претставници банкарства Живорад Богдановић, др. Жарко Стефановић, Вјекослав Карлаварис, Милан Француски, Лаза Ковачевић, Веља Ненадовић. Од трговаца вечери су присуствовали још: гг. Никола Ивковић, Александар Захаријевић, Никола Танурџић, Еуген Клајн, Јован Тотовић, Паја Ст. Јаковљевић, Јован Страјин, Драг. Пушић, Јулије Кон, Јене Левенберг а од занатлија гг. Станоје Шилић претседник Задруге Срба занатлија Јоца Перваз, Св. Арсеновић, Стева Љубичић, Слободан Богојевац, Нестфитовић, Ставра Новаковић, Слава Нацковић, Риста Драгићић, Ника Новаковић, Ст. Алексић, затим претседник Удружења угоститеља г. Мане Вранић, власник аутобуског предузећа г. Андра Вељковић.

Као пријатељи г. Вујића присуствовали су, такође, гг. др. Бранко Николић, бивши народни посланик; др. Игњат Павлас, адвокат; претседник Савеза културних друштава, директор Друге мушке гимназије г. Светислав Марић; др. Тома Јовановић, др. Јован Ненадовић, лекари; др. Димитрије Кириловић, управник Државне архиве; инж. Данило Кићански, предузимач; др. Бранко Петровић, генерални секретар Берзе; др. Александар Табаковић, правни саветник Берзе; прота г. Стева Поповић, секретар Савеза културних друштава; Бора Максимовић, професор; Фрања Малин, кустос Музеја Матице српске; др. Стеван Суботин, инспектор Банске управе; Хранисав Јовановић, саветник Банске управе; Паја Пеција-Поповић, директор Новосадске изложбе; Влада Вишошевић, школски управитељ; вечери су, најзад, присуствовале и претставница Црвеног крста гђа Вида Вулко-Варађанин, претседница Кола српских сестара гђа Цица Суботин, управитељица Женске занатске школе гђа Максимовић, гг. Драгољуб Сотировић, Влада Стојановић, Герден, Вељко Матановић, као и претставници штампе.

На вечери је пало више здравица. О заслугама и преданом дугогодишњем раду г. Вујића на челу Трговинског одељења Банске управе говорили су: гг. Коста Миросављевић, Ђока Дунђерски, (који је г. Вујићу, уиме пријатеља предао један леп поклон), др. Жарко Стефановић, Душан Ковачевић, Станко Лазић, Драгић-Мијатовић, Арса Ивковић, Станоје Шилић, Светислав Марић (који је истакао плодну делатност г. Вујића и на културном пољу, нарочито у Савезу културних друштава), Мане Вранић, Андра Вељковић, др. Игњат Павлас.

Г. Вујић се бираним речима захвалио на здравицама. Он је евоцирао успомене на прве дане свога рада у Новом Саду, када се приликом организовања рада Банске управе, у новембру 1929, јавио на дужност првом бану Дунавске бановине г. Даки Поповићу у коме је нашао занредног старешину, одличног познаваоца привредних и културних прилика и потреба ових крајева. Трговинско одељење почело је тада рад под најтежим околностима, у једном собичку, без и једног чиновника, са пуним сандуцима приспелих аката. Г. Вујић се, затим, захвалио својим многобројним пријатељима и привредницима, позивајући их да исто тако помогну новог начелника Трговинског одељења г. др. Араниског, као што су помагали њега.

Потом је говорио и г. Дака Поповић. Као бивши старешина г. Вујића он је одао пуно признање његовим способностима, савесном и успешном раду, замоливши га да и даље, у пензији, буде у служби наше националне привреде која врло често мора да се бори са многим тешкоћама.

Најзад, је г. Фрања Малин одржао једну духовиту здравицу која је изазвала општу веселост међу присутнима.

Г. Вујић, како смо обавештени, напустиће Нови Сад и отпутовати у Београд, где ће се стално настанити, у току ових дана.

Гранд хотел

Империјал

у Дубровнику

остаје и преко зиме отворен. Искористите морски зрак и благу климу. За специјалне аранжмане обратите се дирекцији хотела која ће вам најприправније доставити повољне услове.

ПОЛИТИЧКИ ЖИВОТ

У недељу ће се одржати низ политичких зборова и конференција. Најактивније су присталице СДС, које ће вечерас одржати конференцију у „Лири". Почетак ове конференције је у 20 и по часова. Говориће г. г. др. Александар Моч, Василије Станковић и др. Стеван Фратуцан.

Сутра пре подне СДС држи конференцију у 10 и по часова на Адамовићевом насељу, у гостионици Краснера. После подне исти говорници говориће на конференцији код „Кота". у 17 часова.

Југословенски народни покрет „Збор" држи сутра пре подне, у 10 часова, у великој дворани хотела „Слобода", велики политички збор. Г. Михаило Олћан, економ из Петровграда, говориће о теми: Војводина и споразум.

Општи радничко-намештенички савез одржаће сутра, у недељу, после подне, у 15 часова, конференцију у гостионици г. Душана Атанацковића, у Словачкој улици, 11.

„Југорас" држи данас после подне конференцију у просторијама Радничке коморе са текстилним радницима.

Још по старим ниским ценама

продајем модерне

женске пуловере и плетене хаљине

од 100% чисте вуне.

Клајн Еуген

специјална радња трикотажа.

Нови Сад — Петровград

Домаћице!

Одличан ликер можете правити есенцијом коју продаје дроверија

„Хигиеа" К. Живојновић,

Трг Ослобођења број 2.

СЛОГИНА СТРАНА

У ПРОДУЖНОЈ ШКОЛИ

А. Хенденстјерна-Сигурд — Превео: Ј. О Шарић

„Слога“ доноси једну причу из за нас толико далеке и мало познате Шведске, из сеоског живота. Видеће се да је село у свим земљама са скоро истим проблеми ма. Само што је у понеким земљама више проблема решено, а у понеким више нерешено. Међу најглавније проблеме улази и тај, како да се школује већина становника, — земљорадничке деце. Ми нисмо имали срећу да тај проблем до данас решимо. Код нас, нажалост, школа служи, не само да се „дигне нос“, већ и да се коначно прекине са селом, чак и са породицом. Остављамо на страну зашто је тако. Али, ево Шведске, ево једне приче из њихова живота, која ће показати да не мора увек тако бити. Треба знати, треба хтети... Т. Б. З.

„Немој, брате, шта ће ми то, прет седниче! Може мој син и овако да дигне нос; не морам га ја, да би се погосподио, послати у продужну школу“.

„Говориш тако, Ола, зато што не разумеш! Моји дечаци, Богу хвала, још никад нису били неваспитани; али, што јест-јест; откако су у продужној школи, још никад нису били овако добри“.

„То је све лепо и красно. Згодна је она, може бити, за претседничке и кметовске синове, али деца једног обичног сељака морају да се задовоље и основном школом“, говорио је Олоф из Бакамеле, везао дизгине за кола и затворио врата од штале, где га је посетио претседник општине да продужној школи прибави једног ученика више и пољскоме добру Бакамеле створи лепо васпитаног сина.

А онда су се попели у кола: Ола и деран на угодно предње седиште мати и слушкиња позади. Уколико су људи ближи примитивноме стању, утолико имају мање поштовања за жену, а, да се не удаљујемо од истине, они тамо, у Бакамели, страшни су примитивци, и поред свега тога што Ола има кола на федере и што новац држи у банци.

А кад су сели за сто, први се заклатио деран, и када се после испружио на запећку, да се малчице одмори, продера се толико, да се служавка, која је јело носила у долап, сва устресла: „Оче, јесте ли дали коњима да лочу?“

„Јок“....

„Зар мислите да је паметно, тако оставити марву?“

А онда се стари отац полако извукао из куће, док се онај клипан пребацио на други бок и, ничим неометен, наставио своје поподневно хркање.

Али „нос“, хвала Богу, „још дигао није“. Олин Јован, и то је прави Божји благослов. Иако син богата сељака, извртао је он исправно полиће са слугама на имању, а кад би они окупили гадно да псују, псовао је и он с њима у друштву, а кад би они суботом увече на главном друму правили галаму, он би својим јасним гласом надвикао све остале. Ако би батине почеле да пљуште, он би увек био међу коловодјама, та диван је он и дружеван деран, и заиста био би прави грех послати га у продужну школу за дизање носа, где ће му улити у главу све могуће бубице.

Али испало је тако, да оцу све дотле није дао мира, док није доспео онамо. Не зато што је мислио да треба нешто да научи. Сачувај Боже! Него чуо је он да је тамо дечацима врло лепо, да певају у „четири гласа“, да су увек заједно и да се страшно много забављају. Отац је изјавио да је то једна луда мисао, али је у новембру Јован ипак онамо отпутовао, у новом црном оделу и та два велика сирца и много хлеба од ражи у торби.

Дошло је пролеће и снег се отопио на њивама у Бакамели, које су чекале на плуг и на дрљачу. А Ола и мати чекали су својега дерана.

„Мораћу за лето да погодим још једног слугу, јер Јован се зацело сад толико профинио, да неће хтети да ради“, мрмљао је стари Ола, подмазујући кола и набијајући врећу сеном. Спремао се у град да свог наследника врати у Бакамелу.

„Хајде и ти, девојчуро, да чујеш оне лудорије тамо“; рекао је од Лини.

Пошли су на дан у они испита, јер је управитељ „школе за дизање носева“ обзнанио да се родитељи и старатељи нарочито умољавају да присуствују не само завршној свечаности, него и самоме испиту.

Кад је Јован опазио да се примичу школској згради, похита им у сусрет. „Добар дан, добар дан!“ узвикнуо је он и скинуо капу.

„Брее!“ рече стари и стаде се освртати на све стране, да види господина кога је деран поздравио. Али нигде ни живе душе. Јован је, дакле, скинуо капу своме рођеном оцу? Хм!

По подне су ученици морали да „изигравају општински одбор“, па је Ола из Бакамеле присуствовао да чује. Седница је требала да претставља саветовање поводом извештаја одбора за помоћ сиротињи, па је измишљена сва сила „молби за помоћ“, које је требало „решити“. Седео је у одбору и Јован из Бакамеле и имао је да претставља једног члана одбора. Па је и управитељ школе био члан одбора и показивао се страшна тврдица према сиротињи, и када је добио реч, окомио се страшно на сиромахе и био противан до дељивању сваке помоћи. Али кад је Ола бацио један поглед на његово благо лице и загледао му се у добре његове очи, одмах му би јасно да директор никад не би могао у збиљи да буде тако окрутан; човек свакако хоће да види какво је срце у ових дечака.

„Господине претседниче“!

„Има реч господин Холмери“.

„Дозволићу себи приговор да стари Јаков у Хагену страшно много стаје општину. Ено га у старој његовој колиби, негује га кћи а сиротињски отсек му даје сталну помоћ. Издржавање му свакако морамо дати, зато што је човек у дубокој старости и потпуно неспособан за рад. Али је колиба склона паду, поправка крова стаће у најмању руку осам марака а тај гори још и силна дрва. Предлажем да се колиба поруши и стари Јаков преведе у сиротињски дом“.

„Господине претседниче!“

Ола се грже. Био је то његов син.

„Има реч господин Јован Олофсон“.

„Ја се надам да предлог који је учинио уважени предговорник међу људима који имају срца и који поимају значај сопственог дома, па нека овај припада и најмањем и најсиромашнијем човеку, никада неће добити већину. Пријатељи! Ено старога Јакова Ларсона, седи у рођеној својој колиби, коју је стекао у својим бољим данима. Иако је већ принуђен да једе сиротињски хлебац ,што је само по себи и сувише горка ствар, ипак га је он јео под својим рођеним ,ма да и рђавим кровом и који прокишњава, а добра његова кћи негује га са пуно љубави. Нећете ваљда имати срца да их раздвојите ,да би се уштедело неколико тричавих марака? Ви нећете дозволити да стари Јаков због неколико руковети шиндре буде отеран из свога дома и спречити његову кћер у вршењу прве и најлепше дужности — да негује старог оца и да му помаже. Зато предлажем да Јаков Ларсон и даље прима издржавање и да одобримо и осам марака, потребних за оправку крова“.

Стари Ола осети некакву чудновату топлину испод прсника. Дакле тако, такве ствари они уче у „школи за дизање носева!“

После подне имали су пољопривредну хемију, разуме се, само основе; даље мерење и нивелацију.

„Ђубре у врећи“ — то је себи било „рокрчило пута чак и до Бакамеле, али Ола се још никада није усудио да купи више од две вреће вештачког ђубрета, јер је слушао да није свако вештачко ђубре погодно за свако земљиште. Замислите, људи, ако се деран разуме које ђубре треба изабрати!

А онда му је пало на памет како се једанпут провео кад је хтео да подигне брану на живобари у Кухагену. Сам Ола главом, тутор из Болсекре и Карло Ковач ,који је био стари колониста, сви су се они могли заклети да пад треба провести према западу, па је Ола утуцао доста радних дана, јер се земља однекуд пуштала према југу, иако није изгледало да пад иде на ту страну. Овакве глупости се више неће моћи да понове ,кад Јован разуме ту ствар.

Када се Ола сутра ујутро пробудио, на крову школе се вила плаво-жута застава, велика дворана била је иски ћена зеленилом, катедра украшена цвећем а изнад врата од претсобља висели венци од лишћа. А свима друмовима притицала су кола из близа и издалека, па је дошао и свештеник; према томе, у тој школи не може бити баш тако грешно.

Онда се разлеже хор из отворених прозора а свежи глас Јована из Бакамеле одјекивао је и овде најгласније — управо као код куће у суботу увече, — али овде материнско срце нема зашто да стрепи: после ове песме не треба поправљати клупе, плотове и ограде.

Управитељ изађе на катедру и одржа поздравни говор на завршетку школе о „Шведском природном и народном животу“. Додуше, стари Ола је и досада знао, да се отаџбина простире за једно прилично добро парче земље преко атара Бакамеле; али кад су му јасно и разговетно приказане разне особености природе сваке појединe покрајине, кад су му разјашњени разни теренски типови у свом шаренилу њиховом, када је чуо како железница својим спажним, челичним загрљајем све тешње спаја децу Шведске, брише им их и уклања неједнакости, руши предрасуде, — неке нове мисли испунише његову стару, седу главу, а срце се преди необичним неким осећањем.

И, у једно време, када још није било железничкога хата, да Швеђане међусобно зближи, када је човек Далекарланин био туђин за Смаленђанина и кад је Норманђанин ретко када знао како изгледа Блекинжанин, тај народ се ипак осећао као једна целина, жртвовао је новац и имовину, крв и живот свој, да остане „једно“. И Бакамела је само комадић те земље а стари Ола дете тога народа, а његов Јован биће му на велику част.

„Услиши, Свеа мајко свих нас Шведа...“

Староме Оли се чинило да се таваница дворане диже у сама небеса. А његов рођени деран пева ту први тенор.

Од неког „дизања носа“ у „школи за дизање носева“ није било ни трага; тај предмет је ове школске године, мора бити, бао занемарен. Много се још говорило и још више певало а онда је Пеле копао копитом пред вратима; јер је било време опраштању. Сестра Лина је пошла покорно врећи, која је лежала у задњем делу кола; та само се по себи разуме, да она има тамо да седи, где би! Али Јован пште у громогласан смех, диже је у жилаво своје наручје и посади на предње седиште, поред оца. Ту ће ,за почетак, бити место жене, у кући као и на путовању, чим сељачки син буде схватио, да постоји и нека друга мера за мерење вредности човека, а не само јачина песнице. Напољу, на њивама, био је диван радни дан. Али је стари Ола осећао да није пропустио дневни посао, да је ово посејано јаро семе, које ће у своје време донети добра и Бакамели, ика је дрљача мировала неколико дана а пуна врећа семена дремала на суроме зиду у стаји.

„Ђи, Пеле! Ето нас дома! Остави, оче, одвешћу ја коња у шталу, ти треба да се одмориш“.

Било је управо субота. Кад је пала ноћ, дошуњала се госпа Ана пред врата собице својега сина, да види је ли изашао ,да потражи старе своје пајташе. Дубоко, уједначено дисање из постеље казало јој је, да му се у том погледу баш ни мало не жури.

У понедељак ујутро извукао је стари Ола своје реуматично тело врло рано из постеље, да иде на оранье. Али кад је ушао у стају, тамо није било волова, а кад се дотегао до њиве, видео је по три свеже, црне бразде на свакој страни међе, и дерана из „школе за дизање носева“ на другом крају њиве, управо кад је заокретао плугом.

Било је све као и пре, само што није више никако псовао волове. Све је било као пре, летње сунце осмехивало се на Бакамелу, земљом изглачани раоник блистао је на сунчевоме сјају а можда је неки ђаво заблистао и у оку старога Оле.

*

Уредништво Слогине стране и управа друштва Слоге: Дубровачки пут 17/I.

philips Radio

Супер за 2950 дин. Услови најповољнији.

РАДИЦА ТЕОФАНОВИЋ

Нови Сад, Кр. Петра I 15. Тел. 30-63

ма тих милих наших река подигли величанствене вечите споменике вашег јунаштва. Подигли сте споменике, који ће покољењима причати о вашим славним делима. Наши савезници ускипени су овим вашим победама. Они вам се диве. Отаџбина ће вам бити вечито благодарна, а Ја сам горд што сам на челу вашем и што Моме Узвишеном Оцу могу поднети још један сјајан подвиг Његових дичних соколова. Шаљући вам Моје поздраве Ја вас, јунаци, позивам, да са гвозденом вољом продужите гоњење непријатеља из наше миле земље. Повратите огњиште нејачи, које је непријатељ сурово са домова њихових отерао. Казните га до краја и по трећи пут. Покажите му како Србин брани своју груду земље и до последњег даха гоните непријатељске хорде.

Напред на Дрину и Саву! Слава палима на бојном пољу! Живели моји дични официри и војници!

Врховни Командант,
Престолонаследник
Александар, с. р."

11 децембра све Српске армије продужују гоњење.

12 децембра VI армија се пребацује код Шапца и Митровице преко Саве, гоњена у стопу од одељења Српске војске.

V непријатељска армија после свог јаког отпора на положајима с. Степојевац—Конатица повлачи се на крајњу линију: с. Барајево—Гунцати—Мељак, где му пристижу појачања.

13/14 децембра V аустриска армија се повлачи на линију мостобрана: Баново Брдо — Дедиње — Торлак — Екмеклук, где Срби целог овог дана нападају без успеха. Непријатељ овај дан користи да преко мостова — понтонских и железничког код Београда — пребаци на леву обалу Саве све своје коморе, док су увече и борачке трупе отпочеле извлачење и пребацивање преко мостова.

15 децембра V армија углавном је напустила десну обалу Саве и Београд. Још само непријатељски монитори и непосредна одбрана мостова бранили су приступ у Београд. 17 децембра, на дан Свог Рођендана, наш Врховни Командант Њ. К. Височанство Престолонаследник Александар издаје наредбу О. Бр. 8283 целокупној војсци, која гласи:

„Јунаци!

За дванаест дана снажних напора, тешких маршева и љутих бојева, узвишеног пожртвовања за Отаџбину и Слободу, историја ће записати златним словима славна дела, а покољења ће причати о вашем јунаштву. Ваши ће се потомци гордити вашим делима. Сјај вашег оружја блистаће кроз векове. Европа вам се диви, а наши савезници одушевљавају се са сјајним делима малене Српске војске. Снажним ударом срушили сте непријатеља и ударили чврст темељ Великој Славној Србији. Спасли сте част. Повратили сте и од непријатеља отели наш престони град лепи Београд. Ослободили сте своју милу земљу од најезде охолог завојевача и протерали сте мрског непријатеља преко Саве и Дрине. Силним нападима вашим разбили сте више од пет непријатељских корпуса и заробили силне трофеје. Заробили сте 270 официра и преко 40.000 подофицира и војника. Запленили сте 3 заставе, преко 130 топова, 70 митраљеза и силни ратни материјал. И по трећи пут победили сте непријатеља и задобили сте победу, којој у историји нема равне. Били сте и остајете непобедиви.

Јунаци!

Захваљујем вам из свег срца за ваше јунаштво и за ваше пожртвовање. Ја вас, раздраган и пун поуздања за бољу будућност, поздрављам заветом: Увек напред. Све за срећу наше Отаџбине и слободу Српског племена. С нама је Бог.

Нека је светао помен палим на бојном пољу.

Живела моја дична војска!

17 децембра 1914 г.

К[illegible]ујевац.

Врховни Командант,
Престолонаследник
Александар, с. р."

Никад до сада није било потребније сећање и подржавање славних подвига нашег народа него ли данас, када милионите државе нестају тако рећи за трен ока. Само национално свестан народ, као што су онда Срби у маленој Србији били, моћи ће да одоли данашњим великим искушењима. Следујмо славним делима нашег народа да би сачували његове крваве тековине!

ФИЛМСКИ ПРЕГЛЕД

Тарцан и његов син

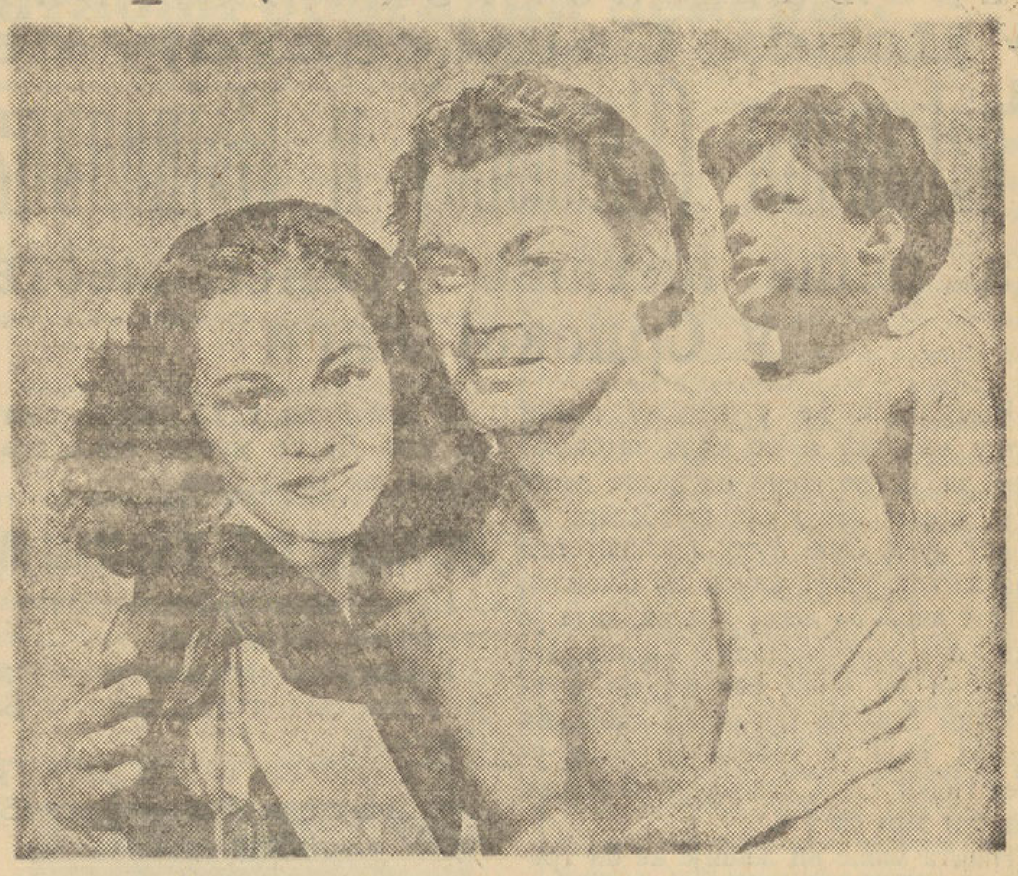

Џони Вајсмилер као Тарцан, Морин Суливан као Џен, његова жена, и 6-огодишњи Џон Шефилд, као Тарцанов син

У Новом Саду ће идуће недеље бити приказан сјајан филм Метро-Голдвин продукције „Тарцан и његов син". У низу неколико филмова снимљених према сижеима авантуристичких романа Едгара Рајса Баро-а, ово је свакако дело које далеко надмашује све досадашње филмове о Тарцану.

После тешке авионске несреће, која се десила изнад саме афричке џунгле, у рушевинама измрвљеног авиона остало је живо само једно мало, несташно дете, од свега неколико месеци. На њега наилазе Тарцан и његова жена, узимају га к себи и отхрањују га као своје рођено дете. У својој шестој години Тарцанов „син", одгајан под надзорима свога атлетског „оца" и отхрањен у срцу џунгле, прави читава чуда. Публика ће бити запрепашћена невероватном вештином у пливању малога Тарцана, када успева да, пливајући, умакне крокодилима, затим његовом снагом коју показује на овом филму, сјајним гимнастичким способностима и храброшћу која је својствена само великом Тарцану.

Филм надмашује све техничке тговевине америчке филмске продукције Џони Вајсмилер ће и овога пута одушевити своје обожаватеље, а Морин Суливан, као његова жена, љупка и привлачна, одлично допуњује ненадмашан оквир филма. Мали Џон Шефилд, 6-тогодишње чудо од детета, ново сензационално откриће Америке, претстављаће за Новосађане праву сензацију.

Сержан Бери

са Ханс Алберсом и Хермом Релин у главним улогама

„Уранија" сада приказује филм „Сержан Бери" који је у целој Европи имао највећи успех. Радња филма је врло занимљива. Овај комад је један од најбољих Алберсових филмова. У главним улогама наступају, поред Ханса Алберса, још и нова звезда немачког филма Херма Релин и Герд Кест.

Siera радио супер за 3100 дин. код
РАДИО-ЛУКС Краља Александра 24 и
ГЕЛБ Краља Петра II бр. 23.

МИКАДО

Колорисана филмска оперета

Филмска техника у погледу колорисаног филма дошла је у филму „Микадо" до свога савршенства. Заиста, нисмо ни у једном досадашњем филму видели толико лепих слика и дивних призора као у филму „Микадо". Добија се утисак да се присуствује животу из времена бајки или да је гледалац пренесен у царство снова. Поред тога изванредан тенор Кени Бекер и диван Сопран Џин Колин у низу солистичких и заједничких арија даје филму специјалну драж. Филм има необичну садржину: Микадов син заљубио се у усвојеницу једнога кројача, који касније постаје први џелат у држави. Да би је добио за жену царевић прерушен као свирач, пристаје да буде погубљен од џелата, коме је — пак — ово погубљење требало да сачува свој положај.

У погледу посете „Микадо" је на досадашњим претставама имао одличан успех, тако да се тешко долазило до карата за поједине претставе.

—o—

КРАТКЕ ФИЛМСКЕ ВЕСТИ

„Хало, Жанин" — зове се нови филм Марике Рек, који ће ускоро бити приказиван у Новом Саду.

Филм о Роберту Коху, проналазачу бацила, којега тако сјајно креира најбољи немачки карактерни глумац свих времена Емил Јанингс, приказиваће у скоро биоскоп „Уранија".

СПОРТ

НЕДЕЉНИ СПОРТСКИ ПРОГРАМ

У Новом Саду састају се Грађански (Скопље) и Војводина да реше питање трећег места у Српској лиги

Новосађани ће у недељу имати ретку прилику и не мало задовољство да, после више од једне деценије, приме као госте футбалере са нашег Југа, овог пута лигашки тим Грађанског спорт клуба из Скопља.

Пре више од десет година, када је гостовала репрезентација Скопља, Новосађани су били изненађени футбалским знањем тадашњих скопских играча, који су успели да овде, усред Новог Сада, савладају овдашњи градски тим са 1:0.

Ништа мање ни лошије не би требало очекивати од данашњих скопских футбалера, који су још прошле године ушли у лигу, у њој се ваљано борили и остали, тако да већ нису више новајлије. Грађански се и ове године врло добро снашао у Српској лиги, па и поред велике конкуренције успео да се, засада, задржи на четвртом месту испред толиких других јаких тимова.

Против противника ове врсте Војводина ће морати јако да запне ако би хтела да дође до победе. Иако су Новосађани досада имали лепе подвиге и дали врло солидне партије и против најјачих противника, они нису сигурни фаворити, ма да играју на свом терену и пред својом публиком. Данас у лиги нема више сигурних победника, јер нам свака недеља доказује да су изненађења стално на дневном реду, због изједначености снага.

Гости из Скопља располажу великом брзином и не мањим пожртвовањем. Осим тога они су се у досадашњим борбама показали и као добри реализатори, давши већи број голова од Војводине. Војводина са своје стране може да им супротстави бољу технику и зрелију игру, али све то, као што рекосмо, и поред домаћег терена, не чини никакво обезбеђење од евентуалног изненађења, јер брзина Скопљанаца изненадила је многе нарочито оне који су у борбу с њима ушли неопрезно.

Биће, свакако, велике борбе за треће место.

Грађански изводи свој комплетни тим: Крише, Видовић, Јовановић, Богојевић, Симоновић други, Радановић, Цветковић, Атанасковић, Николић, Симоновић први и Чемерикић.

Најбољи играчи су: бек Јовановић, центархалф Симоновић други и лева страна навале Симоновић-Чемерикић.

Скопљанци су дошли у Нови Сад још у суботу изјутра брзим возом, да би били што одморнији и спремнији. Отсели су у хотелу „Краљица Марија".

Против њих Војводина ће, како смо обавештени, услед болести Б. Марковића наступити у овом саставу: Плац, Мајтан, Попеску, Мустагрудић, Пожега, Божић, Шосбергер, Рогић, Николић, Велкер и Бошњаковић.

Утакмица ће почети тачно у 14 часова на игралишту „Карађорђе". Судиће г. Васа Стефановић из Београда.

У предигри, у 13 часова, састају се тим Друге мушке гимназије и подмладак Војводине.

Још четири пара у Српској лиги

Истога дана у Српској лиги састају се и ови парови:

У Београду: Југославија — Славија (Сарајево) и Јединство — Бата (Борово);

у Земуну: Бск — С. к. Земун; и

у Суботици: Жак — Баск (Београд).

КУГЛАЊЕ

Акција за оснивање Савеза куглашких клубова Војводине

У недељу, 26 о. м., са почетком у 9 часова одржаће се у гостионици код Вугрина оснивачка скупштина Савеза куглашких клубова Војводине.

Скупштину је сазвао Акциони одбор за оснивање Куглашког савеза на територији Дунавске бановине.

—o—

У пари реда...

Спортске вести са свих страна

Г. Васа Стефановић, савезни судија из Београда, судиће по споразуму клубова недељну утакмицу Војводина — Грађански (Скопље) у Новом Саду. Заменик му је г. Ђока Живановић.

Ревијал Загреб—Братислава уговорен је за католичке Духове у Братислави.

У Будимпешти су мађарски боксери победили италијанске са 10:6.

Првенство Парагваја освојио је клуб „Геро Порбенс".

Италија—Немачка играју у недељу у Берлину. Италијани су услед пораза претрпљеног од Швајцараца знатно изменили свој државни тим.

Радднички клубови са територије Крагујевачког лоптачког потсавеза играће ускоро за новооснивани куп радничких клубова.

Пунчец ће ,пре Индије, посетити Манилу где ће одиграти два три меча.

„Индипендиенс" из Авеланеда освојио је футбалски шампионат Аргентине.

Славко Кодрња, некадашњи наш одлични репрезентативац који је у последње време играо у Француској као професионалац, вратиће се ускоро у Загреб и вероватно ће опет играти у „Конкордији".

У Загребу у недељу почињу утакмице за Хрватски куп. Играће нелигашки клубови.

Бранко Плеше, репрезентативно крило загребачког Грађанског после дуже паузе у недељу ће први пут наступити у тиму „пургера".

Бск — Грађански две пријатељске утакмице уговорене су, најзад, за 3 и 10 децембар о. г. и то прва у Загребу а друга у Београду. Победник из ових сусрета добиће пехар претседника Краљевске владе г. Драгише Цветковића.

МАЛИ ОГЛАСИ

НОВА МОДЕРНА КУЋА

4 паркетиране собе, купатило, кухиња, шпајз, летња кухиња, подрум, дубоки бунар, парк.ирано двориште, цена 220 хиљада динара.

КУЋА БЛИЗУ ЖИТНЕ ПИЈАЦЕ

фронт 19, дубина 120 метара, 4 стана Рента 1.300 динара, цена: 120.000 динара.

НОВА КУЋА

са 15 станова, утрошено два милиона цигаља, лежи на пола јутра земљишта, цена: 350.000 дин., рента 45.000 дин., продаје Посреднички биро МИЈАТОВИЋ СТЕВАНА, Милетићева 12, Тел. 23—23. (2923)

ИЗДАЈЕ СЕ

намештена соба са употребом купатила од 1 децембра. Јована Ђорђевића 2/II (2915)

ТРГОВАЦ ПРИВАТНИ ЧИНОВНИК

средњих година, вичан сваком послу, има добре препоруке, оптерећен породицом, моли добре људе за намештење. Адреса у администрацији листа. (2920)

КУЋА

нова са 8 станова, годишња рента 72.000, продајем за 700,000 динара. — Мирков, Краља Петра I 3, Нови Сад (2930)

СТАН

за издавање од 3 собе са конфором 1000 динара. Косовска 15. — (2929)

ГАРСОНСКИ СТАН

претсобље, соба, купатило, издаје се за 1 децембар. Краља Петра II 140. (2829)

ШЕГРТА

потребује стакларска радња Трбојевић и Вујков, Дунавска 3. (2911)

ГЛАСОВИР

са енглеским механизмом, кратак, црн, са попречним жицама, у врло добром стању — на продају. Упитати: Нови Сад, Карађорђева бр. 2. (2910)

ДРЖАВНА ФАБРИКА СВИЛЕ

у Новом Саду отпочеће за кратко време са радом у свима фабричним одељењима.

Позивају се раднице и радници да се одмах пријаве чиновнику фабрике г. Газдић Ловри ради уписивања за посао. (2902)

КУЋА

нова на два спрата ,близу Банске палате, месечна рента дин. 7.500 — у готовом 600.000 — и мали дуг.

КУЋА

нова на један спрат, месечна рента 2.510 — цена 310.000.

КУЋА

нова, близу рибље пијаце, месечни приход 2.600. — Дин. 220.000 у готовом и мали хипотекарни дуг

КУЋА

нова, са 4 стана, месечни приход 1275 Цена Дин. 135.000.

Ко жели у Новом Саду свој новац пласирати добро, нека се обрати нашој посредничкој канцеларији и то купцима стојимо без обавезе на купњу

БИРО

продаја и куповина некретнина, Нови Сад, Илије Огњановића 18, (Позади „Танурџића") (2918)

КУЋА

са 1 јутром земље продаје се на Адамовићевом насељу. Упитати: Никола Тесле улица 24. (2907)

Извр. Бр. 295/939.

Проглас за дражбу телесних покретних ствари — (§-а 225. Ип.)

Тражиоц извршења: Свачкин Давид из Перлеза.

Извршеник: из Сакула.

Посл. Бр. I. 465/939.

ДРАЖБЕНИ ПРОГЛАС

Дана 30 новембра 1939 год. по подне у 14 часова на лицу места у Сакула у стану извршеника продаваће се јавном дражбом ове ствари: 200 мет. центи кукуруза у клипу и 1 ћушеи и процењени на 13.000 динара.

Заплењене ствари могу се пре дражбе разгледати у поменутој кући.

Купац је дужан купљене ствари на лицу места преузети и одмах исплатити.

У Перлезу, дана 30 новембра 1939 године.

Пашић Кузман

Оглашујте у „Дан"-у

Утакмице за божићни пехар Новосадског лоптачког посавеза почеће вероватно 17 децембра

И за божићни пехар другоразредних спровешће се такмичење

Попут ранијих, и ове године Новосадски лоптачки потсавез приредиће у својој режији утакмице за божићни пехар Потсавеза о који трофеј ће се борити сви прворазредни клубови.

Ове утакмице почеће свакако пре католичког Божића, вероватно 17 децембра ,да би се финалне борбе могле одржати о православном Божићу. Тачан дан почетка ових утакмица Потсавез ,додуше, још није одредио, али означени датум ипак изгледа као највероватнији.

Да ли ће Жск из Инђије, прошлогодишњи добитник пехара, узети и ове године учешће у такмичењу заједно са новосадским клубовима ни је још познато, али претпоставља се да хоће, јер би то ЖЖелезничарима ишло у рачун с обзиром што немају јаку конкуренцију у новосадским клубовима, па би овог пута имали све шансе да лако освоје овај трофеј.

У погледу другоразредних друштава, питање организовања утакмица за њихов божићни пехар поново ће се поставити, иако лањске утакмице биле до[illegible]ене. Вероватно је, да ће се ово такмичење нижеразредних овог пута спровести у потпуности.

КОЛУБАРСКА БИТКА

За „Дан“ написао ђенералштабни бригадни ђенерал Тодор Милићевић, начелник штаба Прве армиске области

Ових дана се напуњује 25 година од Колубарске битке која је у толико значајнија од битке на Церу што је у њој наша херојска српска војска, када је цео свет мислио да је она већ разбијена, под силним налетима бројно далеко надмоћније аустро-угарске Балканске војске, васкрсла и препорођена, у једном дивном националном одушевљењу, беспримерном у историји ратова, прешла на Колубари у противнапад и дефинитивно очистила Србију од непријатељских трупа.

Ове године требала је да се одржи, у оквиру великих националних свечаности, прослава 25-огодишњице Колубарске битке, али је она, због тешких међународних прилика, одгођена.

Одазивајући се љубазно молби нашег уредништва, ђенералштабни бригадни ђенерал г. Тодор Милићевић, начелник Штаба Прве Армиске Области, и сам један од учесника Колубарске битке, написао је за читаоце ДАНА своја стручна опажања и сећања на ток ове велике битке у којој су српски војници, задивљујући својим самопрегором и пожртвовањем целу Европу, показали јунаштво коме данашње генерације, одајући дужну пошту палим жртвама, изражавају највеће дивљење.

Не би се могао схватити значај Колубарске битке и чудо које је у њој приредила Српска војска аустро-мађарској Балканској војсци, а да се не познају све чињенице, које су довеле до ове још веће и значајније победе српског оружја, односно морала српског војника, од Церске битке.

После сјајне Церске победе — августа месеца 1914, и потпуног пораза Балканске војске, која је бројала око 700.000 бораца, непријатељ се повлачи преко Дрине и Саве да се тамо под заштитом ових река прикупи, попуни и освести од онога што га беше снашло у Србији.

Међутим, страховит пораз који су претрпеле Пећорекове дивизије у Србији није остао непознат становништву у земљама Аустро-Угарске, услед чега је морал становништва почео нагло да опада, а преко овог и морал војске није могао остати недирнут.

Код одговорних аустро-мађарских фактора појављује се бојазан од устанка у Босни и Херцеговини.

Напред изнете чињенице: дизање морала, који беше поколебан у војсци и код становништва, повраћај престижа код пријатеља и непријатеља царске Аустрије и бојазан од побуне словенског живља, приморавају меродавне факторе, да предузму хитне припреме за једну нову офанзиву против Србије, која ће морати да буде тако силовита да за најкраће време има да сможди Србију, то опасно зољино гнездо.

И тако почињу, и с једне и с друге стране, хитне припреме за нове офанзивне операције.

Септембра месеца 1914 Српска војска, иако изнурена последњим борбама на Дрини и Сави, да би олакшала операције својим савезницима, предузима офанзивне покушаје у Босни и Срему, који су обустављени половином месеца септембра, јер се појављује поновна опасност од офанзиве Балканске војске из Босне, те се на доњој Дрини развијају огорчене борбе између српске II и III армије, с једне стране, и 8, 13, 15 и 16 аустро-мађарског корпуса, чиме почиње једномесечна битка на Дрини, која се завршава тиме да се Срби стабилизују на линији: Љубовија—Соколска — пл. Јагодњак — Борања—Гучево—доњи ток Дрине, где се обе стране утврђују.

Операције добијају вид рововског рата, који траје од 26 септембра до почетка новембра.

Срби и Аустромађари, исцрпљени, немају више моћи да започету битку одлуче у своју корист — обе стране се укопавају у ровове — у блиском додиру често и на 100 м. удаљени једни од других.

Али Српска војска, будући да је ушла потпуно материјално неспремна у овај крвави наметнути јој рат, није могла даље издржати вођење оваквог вида ратовања, који захтева трошење огромног материјала — специјално артилериске муниције.

Српској Врховној команди свакодневно почињу стизати извештаји појединих команданата армија, који износе зло стање и рђаве последице због несташице артилериске муниције, док непријатељ ову немилице троши, наносећи нам силне губитке, затрпавајући нам ровове и људство у њима. Постојала је бојазан да због овога морал код војника не ослаби и попусти, када би ситуација постала врло опасна.

У оваквој критичној ситуацији Српска Врховна команда наређује опште повлачење ка Ваљеву.

Она је имала намеру да своје главне снаге прикупи на положајима на линији: Уб—Ваљево, где се надала да своје проређене редове попуни на брзу руку извежбаним регрутима, а да ће до тог времена стићи и очекивана артилериска муниција из Француске, која се већ делом искрцала у Солуну, те да ту и прими битку.

Командант Балканске војске, знајући стање код Српске војске и вероватне отступне правце, који се сви стичу на Убу и Ваљеву, рачунао је да ће моћи принудити Србе на отсудну битку код Ваљева и да ће их ту сигурно моћи разбити потпуно. Стога наређује гоњење без одлагања и са крајњим напрезањем и то: V армији ка Убу, а VI армији ка Ваљеву.

Но споро напредовање аусто-мађарских армија, због непрестаних и жестоких отпора заштитница српских трупа, које су се дању бориле, а ноћу повлачиле на друге положаје, а уз то све гори и тежи путеви, слабило је све више наду, да ће Срби бити приморани да приме битку код Ваљева.

И, заиста, Српска Врховна команда, због врло јаког непријатељског притиска ка Ваљеву и Убу и појаве нове опасности са правца Обреновца, мења своју одлуку и наређује да се битка при

Ђенералштабни бригадни ђенерал г. Тодор Милићевић

ми на десној обали Колубаре са наслоном свога десног бока на Саву, а левог бока на планински масив Маљена — везујући се десно за трупе одбране Београда, а лево на Ужичку војску, која је још држала Ужице те да на овој јачој линији прими отсудну битку под повољнијим условима.

*

Са напуштањем положаја на левој обали Колубаре, 14/15 новембра, завршен је први и најтежи период нашег отступања. Са овим је у руке непријатељу пала цела западна Србија. Ово је била неминовна последица нашег незгодног стратегиског фронта и прилика у којима су се налазиле наше трупе пре почетка ове последње аустриске офанзиве. Да би се спречило надирање непријатеља и обезбедила земља од његових упада, Српска војска је морала заузети дугачак бранични фронт, који је знатно премашио њену снагу, а слабио је на свима тачкама. Широки фронтови српских армија оставили су ове без икакве резерве. Тежња да се сви правци заштите, слабила је непрекидно наше снаге. Свуда смо били слаби — свуда је била танка линија, која је са првом јачом навалом концентрисаног непријатеља раскидала овај танак ланац, дивизије су бивале принуђене да се повлаче, а са отступањем ових угрожавани су отсеци суседних армија. Неуспеси су се непрестано низали, а повлачење продужавало, под најнеповољнијим тактичким, економским, топографским и атмосферским приликама.

Уздрман морал непрекидном ватром непријатељске артилерије на положајима на Дрини још је више поколебан овим повлачењем. Магла, рђаво време, непрекидне борбе, недостатак артилериске муниције, рђава исхрана убијали су постепено сваки осећај код наших трупа. Све је ово диктовало потребу да се наше трупе што пре извуку из непосредног додира са непријатељем, да се прикупе, уреде, одморе, нахране и дођу к себи.

*

Пре него што би прешли на само излагање тока Колубарске битке потребно је да се, у најкраћим цртама, изложи каква је била ситуација Балканске војске која је успешно до сада надирала ка Ваљеву и Колубари. Надирање за отступајућим српским трупама, под непрестаном борбом, по рђавом јесењем и кишовитом времену, по још горим путевима, оставило је и на аустриску Балканску војску рђаве последице. Ове трупе су биле на измаку своје снаге, те их је требало што пре одморити, али ова потреба није могла бити задовољена, пошто је требало хитати да што пре дођу и наслоне се на неку бољу комуникацију која би омогућила њихово уредније снабдевање које је постајало све теже. Артилерија је сваким даном све више изостајала и није могла пратити пешадију. Са попуном муниције ишло је све теже. На освојеном земљишту мало се што могло наћи за исхрану војске. Оваква ситуација нагнала је Врховну команду Балканске војске да затражи и последње напрезање својих трупа да би оне избиле што пре на десну обалу Колубаре, чиме би се добила у руке железничка пруга: Обреновац—Лајковац—Ваљево.

23 новембра 1914 године Српске армије, углавном, држе фронт: на северу Дунав до ушћа Саве—р. Саву до ушћа р. Колубаре—р. Колубару до ушћа р. Љига—р. Љиг—пл. Сувобор—пл. Маљен пл. Шарган—Мокра Гора—до р. Лима. (Распоред армија види се из скице бр. 1)

Још овог дана Српска Врховна команда упућује команданту II армије следеће наређење:

„Према ситуацији на војишту и стању наших трупа, једини је излаз из ове тешке ситуације општи прелаз у офанзиву и то што пре.... предузмите све мере да се прелаз у офанзиву што пре отпочне“.

Међутим, непријатељ врши све јаче груписање и притисак према фронту Српске I армије — т. ј. према Горњем

РАСПОРЕД ОБОСТРАНИХ ВОЈСАКА НОЋУ 22-23.XI.1914

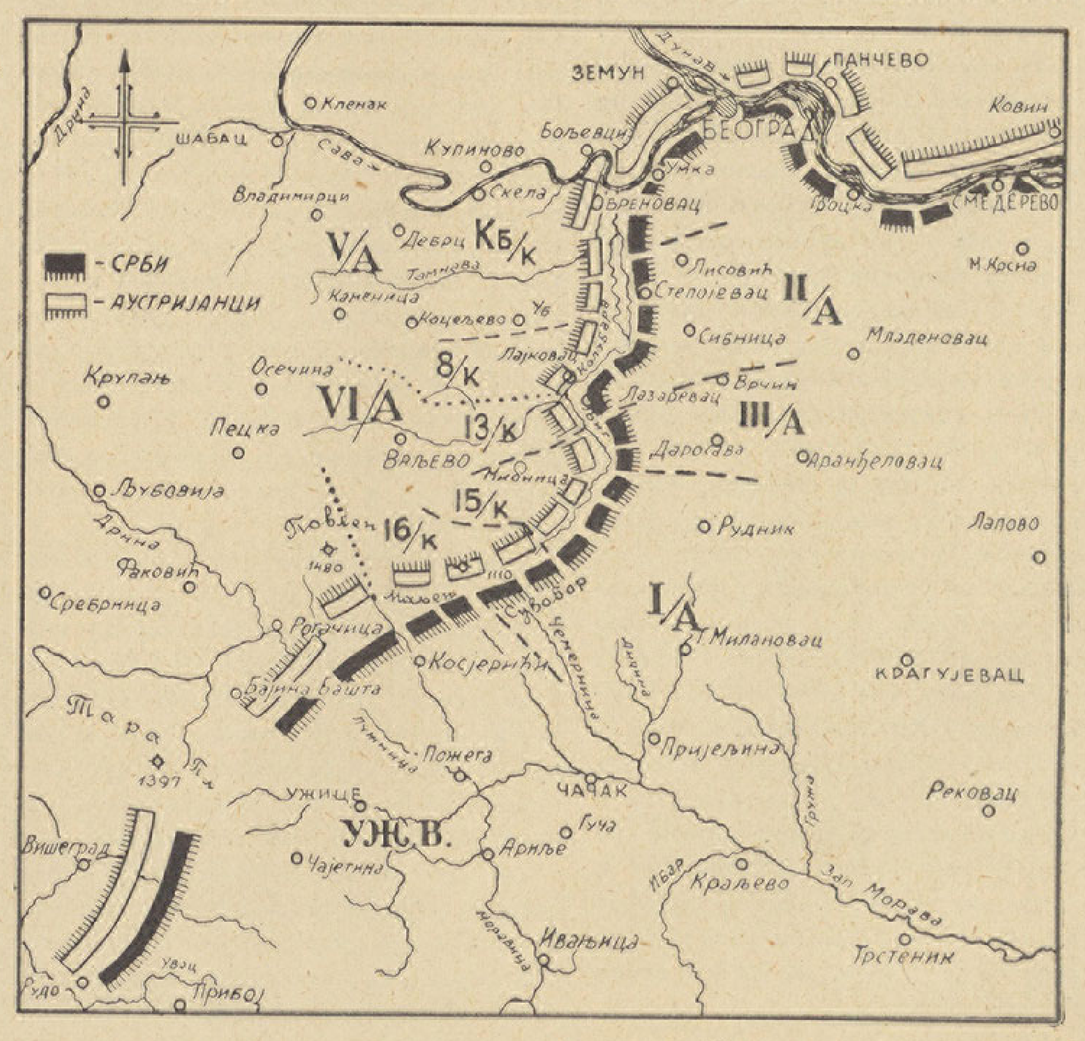

Милановцу и Чачку, тежећи да што пре избије у долину Западне Мораве. Развија се очајан тродневни бој на Сувобору и борбе се воде са променљивом срећом. На крају непријатељ, иако са великим губитцима, успева на центру I армије, због чега се командант ове армије решава да се са армијом повуче на положаје испред Горњег Милановца, према чему и не успева намера Врховне команде да се са дотадањих положаја пређе у офанзиву.

Истрошена I армија, редуцирана и малаксала, развучена на широком фронту, водећи борбе под најнеповољнијим околностима, одупирала се жилаво и до крајњих граница својих моћи и пожртвовања. Али, на крају крајева, морала је попустити пред знатно надмоћнијом непријатељском снагом. Крајње залагање и напори официра нису под оваквим околностима могли да поправе стање. Али једна околност, и поред све клонулости духа, видно се манифестовала. Поред свих тешкоћа и тегоба, поред огромних губитака јасно се манифестовала стара одлика нашег војника — наклоност за офанзиву. Само офанзива могла је поправити и изменити стање у нашу корист.

Зато је било потребно што пре створити ову могућност и што пре прећи у офанзиву.

29 новембра 1914 I армија, — под командом ђенерала Живојина Мишића — отпочиње повлачење ка новим положајима — на Рудник пл. и његове огранке

Благовременим повлачењем I армије са планинског ланца Сувобор—Рајац—Проструга ка новој одбранбеној линији испред Горњег Милановца — трупе су се готово неприметно извукле из непосредног додира са непријетељем, имале су времена да се прикупе и уреде, поколебан морал се повратио, а уздрмани дух и војнички поносе код трупа постепено се почео дизати.

Због повлачења I српске армије на положаје испред Горњег Милановца, а и због јаког притиска непријатеља према Београду, и трупе одбране Београда морају да напусте Београд све до Смедерева и, 2 децембра 1914, линија српских одбранбених положаја, као и непријатељског положаја иде како се то види из скице бр. 2.

До овог дана — 2 децембра — Српска војска води дефанзивне борбе, не напуштајући никако идеју да у погодном моменту пређе у контра офанзиву.

3 децембра V непријатељска армија по заузећу Београда била је тако груписана да је била у могућности да под најповољнијим условима предузме офанзиву ка југу ударајући на десно крило српског фронта, које се протезало од пл. Космаја преко Аранђеловца ка Горњем Милановцу, с намером да га савије у „ролну" као једну завесу. За ово време VI аустро-мађарска армија имала је задатак да притисне српске армије с фронта. Али напоре и жеље Врховне команде Балканске војске убрзо су се изјаловиле, јер Срби баш ових дана постају врло активни на целом фронту.

Српска Врховна команда није могла очекивати да ће јој дефанзива, ма и на добро припремљеним положајима, донети спаса. Ако би она чекала да се планови Аустриске Врховне команде приведу у дело, ступањем у акцију V непријатељске армије са севера, VI армије са запада, а 18 дивизије VI армије са југа, Српска војска би морала овде претрпети дефинитивну катастрофу. Према овоме Српској Врховној команди натурала се сама по себи брзина акције, те да сем горњег искористи и ту околност, што је аустриска армија дошла у тежак положај због рђавог снабдевања. На супрот овоме Србима су стално пристизала појачања у људству и муницији: гранична трупа и жандармерија и све што је до-

РАСПОРЕД ОБОСТРАНИХ ВОЈСАКА НОЋУ 2-3.XII.1914

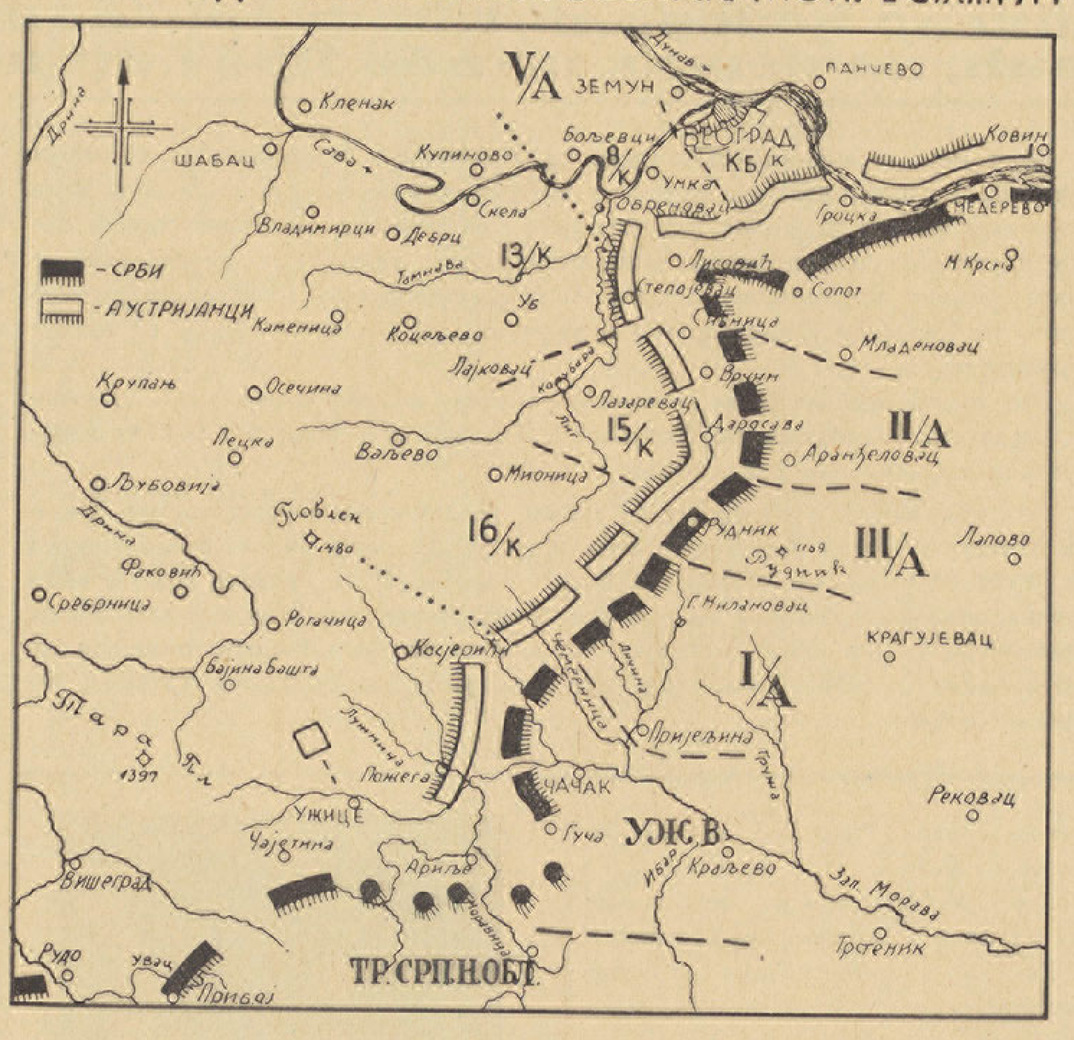

тле било остављено у Јужној Србији дошло је на фронт. Ова преимућства су била довољна да су покренула Српску Врховну команду на предузимање раније намераване контра офанзиве. Српски Краљ и Престолонаследник су већ више дана на фронту код војника, подижући морал и убеђујући трупе, да је победа на нашој страни, само треба кренути напред. Сви српски команданти залагали су сав свој утицај за офанзиву, и тако, 3 децембра, Српска војска навађује свом својом снагом на VI аустриску армију.

Тога дана, 3 децембра, Српска војска прелази у контра офанзиву и то: II армија ка Лазаревцу, III армија са Рудника ка Мионици, I армија од Горњег Милановца правцем с. Бањани—Проструга; Ужичка војска од Чачка ка Косјерићу. Трупе одбране Београда и III позива на линији: пл. Космај—Смедерево, осигуравају десно крило своје војске према V аустриској армији.

Бројно стање српских армија због ранијих губитака у непрестаним борбама толико се било смањило, да је ефективну моћ трупа свело на мање од половине од њихове формациске јачине. Тако I армија пред почетак ове офанзиве није бројала више од 22.000 пушака. Материјална спрема код трупа била је сасвим дотрајала. Поред свих тешкоћа трупе су готово без обуће морале да се боре по снегу и високим планинама. Пешадиске муниције је било срећом довољно, а баш у том времену беше стигла извесна количина артилериске муниције, те је, донекле, повратила наду код трупа и пробудила љубав пешадије према својој артилерији. Морално стање код трупа било се поправило; вишедневни одмор и уређеност трупа утицали су благотворно на дух и њихово расположење и повратили снагу бораца. Морална поколебаност, душевно растројство, изгубљена нада на успех и вера у своје старешине, изгубљена воља за борбу, поремећај у дисциплини, преморeност, апатичност према рату, све је то сад било ишчезло, ћим је, 1/XII, авизирана наредба за напад. Љубав према Отаџбини, полет и пожртвовање, који су раније недаћама и тешкоћама били моментално угушени, почели су се сад поново рађати. Све је било спремно да крене напред, заборављајући дотадање патње и многе друге оскудице са убеђењем, да ни код непријатеља није боље.

Стање код непријатеља, по исказу заробљеника, постајало је све теже. Због непрекидних борби, планинског земљишта, зиме и оскудице средстава за живот, снага код људи све се више исцрпљивала, а бројно стање трупа смањивало. Раскаљани и готово непроходни путеви по снежном планинском терену морали су и непријатељу чинити велике тешкоће. Па, ипак, жилавост његових трупа о борби није попустила. Када је требало, његове су се трупе, поред све клонулости и малаксалости, добро држале и дрско нападале. Због непрекидних успеха непријатељ је постао у толикој мери дрзак и безобзиран, да је био почео пренебрегавати и најобичније мере сигурности и груписања снага. Занет ранијим својим успесима, он је у нашем отступању ка Горњем Милановцу гледао наше потпуно уништење. Овакво, вероватно, његово схватање навело га је на идеју да сасвим напусти планинску греду, да сиђе на путеве и да широким фронтом, а без икаквих резерви предузме гоњење, не процењујући довољно снаге и ситуацију.

Први дан наше офанзиве, иако је битка тек била почела, донео је знатне користи и створио видике великим надама. Први успеси и задобивени трофеји морали су силно узбудити и потрести сваког војника. После оног непрекидног отступања и низа наших неуспеха потрошен дух код трупа, озарен топлим јесењим сунцем, почео се будити: старо самопоуздање и офанзивни дух поново се повратио. Сваки војник, дотле помирен са изгубљеном надом, чак и на опстанак земље, видео се сада препорођен и осећао се победиоцем. Талас одушевљења, који је захватио трупе, 3 децембра, понео их је победоносно и даље Сави и Дрини. Но поред користи у моралном погледу, успесима од 3 децембра постигнути су и знатни тактичко-стратегиски резултати.

4 и 5 децембра све српске армије продужују напад свом силином. 5 децембра I армија успева да избије на вододелницу р. Колубаре и Западне Мораве и заузме линију положаја: Плоча—Проструга—Рајац—М. и В. Сувобор, чиме је ова армија стала чврстом ногом на ову планинску греду са које је непријатељ под његовим овако тешким околностима није могао да отера. Непријатељ је пред овом армијом био побеђен и сатрвен. У његовим редовима је настала паника.

Успехом I Српске армије био је пробијен центар непријатељског стратегиског фронта, те је постигнут потпун успех и у стратегиском смислу.

Потиснут са главне планинске греде, непријатељ је изгубио моћан ослонац свога рада, а његове трупе у долини Колубаре и Западне Мораве предвојене сад простором, тереном и нашом снагом остале су без везе и без могућности да се узајамно потпомажу. Успешно завршен Сувоборски бој I Српске армије обележава једновремено и почетак новог периода операцијама наше целокупне војске. Већ сутрадан, 6 децембра I армија предузима гоњење, а остале Српске армије, које до овог дана, иако су свом силином нападале непријатеља, тек овог дана показују почетак своје успешне офанзиве, која се само после девет дана завршава потпуним поразом непријатеља и протеривањем његових трупа из наше Отаџбине.

7 децембра после подне Српска Врховна команда издаје директиву за гоњење ка Ужицу, Косјерићу, Ваљеву и р. Колубари; дакле, пошто је непријатељска VI армија била потучена наређује се експлоатација победе.

8 децембра су Срби већ заузели Ваљево, а источно од њега избијали су на Колубару.

9 децембра Врховна команда Балканске војске издаје следеће наређење команданту VI аустро-мађарске армије: „Због хитне потребе у одмору трупа VI армије није се смело допустити да дође до дуготрајне и јаке борбе. Према томе Ф. Ђ. М. Пођорек наређује да се дивизије VI армије повлаче на положаје северно и северо-западно од Ваљева, а потом у правцу Шапца и даље пребацивања преко Саве.

V непријатељска армија, која је била на десном боку III Српске армије, предузима, такође, отступање на север у току ноћи 9/10 децембра.

И тако је, 9 децембром, завршена битка на Колубари. Одлучан напад Срби су извели прво на VI непријатељску армију. Неминовно отступање VI непријатељске армије и даље са реке Колубаре донело је Србима успех у овој битци баш у тренутку кад је V непријатељска армија била близу да учини одлучан преокрет у ситуацији и да задобије потпуну победу над Српском војском. Важан ослонац пл. Космај већ је био у рукама ове армије чиме је II Српска армија била доведена у критичан положај. Радостан осећај блиске дефинитивне победе Српске војске, који је наступио код V армије, убрзо је замењен тешким утиском од повлачења VI армије због чега и V армија бива принуђена да предузме хитно повлачење на север.

Док су трупе VI непријатељске армије отступале журно ка Шапцу, дотле је V непријатељска армија своје повлачење морала да успори, да би дала времена својим коморама да се извуку, као и да се око Београда организује један мостобран, потребан за доцније операције, ради чега се она ноћу, 9/10 децембра, повлачи на нову одбранбену линију: Мостине—Крајкова Бара—Липе — Парцански Вис—с. Степојевац—с. Конатица.

10 децембра наш Врховни Командант, Престолонаследник Александар, издаје наредбу за целу војску О. Бр. 7978 која гласи:

„Јунаци,

Надчовечанском храброшћу и узвишеним жртвама ви сте, мили моји јунаци, у крвавим бојевима последњих дана потукли непријатеља и са брзином, нечувеном у ратној историји, гоните његову разбивену војску. Ви сте потукли четири непријатељска корпуса, задобили сте силне трофеје и у досадашњи венац ваших победа уплели сте и славне победе на Овчару и Каблару, на Сувобору и Маљену, на Космају, Љигу и Колубари. Бранећи слободу своје земље, ви сте на тим планинама и на обала-

ОБРАДУЈТЕ

Вашу породицу, Ваше пријатељице и пријатеље, познанике и т. д. и набавите

Божићне дарове већ сада

по старим јевтиним ценама

Шварцман и Кесла

помодна радња за даме и господу

Нови Сад, Краља Александра улица број 10

„Пента“
Најбоља домаћа средства за масажу. Добије се у радњама и код главног продавца
апотека „Змија“, Сомбор
100 постотни биљни сок само у 5-угластим флашама. Цена је 12 дин.
Пента ...D.

КРЗНАРСКА РАДЊА
ДАВИДОВАЦ
Нови Сад Кр. Петра I, 18.
Све врсте крзна и крзнених мантлова од перзијанера и других

Требате ли?
Кућу на спрат
Кућу приземну
Вилу
Салаш
Земљу
Виноград
Градилиште
Фабрику!
Највећи избор у целој држави једино располаже ЗАВОД КУПОПРОДАЈЕ НЕКРЕТНИНА
уз солидне цене
ДУШАН МИРКОВ
Нови Сад, Краља Петра I 3

Грипа је већ почела
Дигрипин
је одлично средство против грипе, главобоље кијавице, кашља, реуме и других болова.
Производи: Апотека
Мр. Ј. ДИВИЛД, НОВИ САД
Добија се у апотекама.
Рег. одлук мин. С. бр. 21488-8

СКЛОНИШТА
за
заштиту од ваздушног напада
за њихову изградњу најбоље информације даје специјална канцеларија
Инж. проф. ПУСТ СРЕЋКО
Нови Сад, Цара Николаја 48-II

„САЛОН ЛИЛИ“
Специјални извор, руком плетених, најлепше израђених пуловера и хаљина
НОВИ САД
Натошевића 4, приземље

Елегантан Божићни поклон,
Лако изабрати, ако посетите
салон „ЗАГОРКА“
Жељезничка 34/I. и погледате нове моделе женске и мушког рубља, мидера и грудњака по најновијој моди у великом избору.

ЗА СЛАВЕ
прима поручбине
СЕНДВИЧА и т. д.
ПО УМЕРЕНИМ ЦЕНАМА
БИФЕ ШПИЛЕР
Кат. порта Телефон 28-91

Пажња
Извештавам цењене муштерије да сам преузео радњу од фирме Енгл и Друг.
Јулије Хуберт
Трг. бициклова
Нови Сад, Краља Петра II улица 26.

ЦАКОВИ
Цераде
Канап
најјевтиније код
АВРАМА ШИФА
завода за позајмљивање врећа и цераде
НОВИ САД
Краља Петра II ул. 2
Телефон 24-03.
Брзојави: Југошиф
Творничко складиште морске траве, коњске сруше, кобади, гуртне, кудељних цераде итд.
Тражите ценовник.

Штампарија
„Дан“
НОВИ САД
Краља Александра 7

Израђује сваковрсне тисканице за трговачка, индустриска и занатска предузећа

Цене умерене.
Израда брза,
и солидна :-:

Најмодернији друкерај и
ручне радове
израђује
Харди Елизабета
Кр. Петра II ул. 100

Само 24 динара је месечна претплата на „Дан“, који се доставља у кућу претплатника

Кафу, чај
као и сву осталу колонијалну робу најповољније добијете код
„Конзум“-а
Нови Сад,
Кр. Петра II, 2,

Модни Салон
Дренка
налази се
у
Католичкој
порти бр. 1/I

КРОЗ НОВИ САД

Библиотека Матице српске отворена од 8—12 и 15—17 часова. Музеј Матице српске отворен од 11—12 часова.

У Р А Н И Ј А

Данас премијера
најнапетијег филма сезоне

Сержан Бери

Ханс Алберс, Херма Релин
Герд Кест

ДЕЖУРНЕ АПОТЕКЕ

Од 25 новембра до 1 децембра

Апотека А[illegible] Мр. Светозара, Трг Косте Трифковића бр. 6. Телефон бр. 24-81.

Апотека Дивалд Мр. Јоце, Булевар Краљице Марије 7. Телефон бр. 32-00.

БУКОВИЧКА МИНЕРАЛНА ВОДА

„Краљ Милош" Ш. Д. Б. НОВИ САД, Краља Александра 21. Телефон 20-20 и 32-42. — Као филијале: СОМБОР Телефон 69. — СМЕДЕРЕВО: Телефон 47. КРАГУЈЕВАЦ: Телефон 88 и ПЕТРОВГРАД: Телефон 169. РУМА Телефон 39 и БЕЛА ЦРКВА: Тел. 40.

Особито пазите шта болесник пије!

Ако вам је икако могућно пајте му за здравље и ужитак чим чешће најбољу природну минералну воду

ОНУ са црвеним срцима

Ако сами болујете или се не осећате добро тражите картом бесплатан проспект у којем имате и много корисне упуте о здрављу, гојности, дебљини, нормалном порођају и трудноћи, односно висине и тежине и дневни календар до 1980 године!

Управа Раденске лековите бање Слатина Раденци
(код Марибора)
Дворски ниферант за минералну воду

Изврш. бр. 202/1939.

ОБЈАВА О ЈАВНОЈ ДРАЖБИ

Потписани судски извршитељ на основу §-а 225 зак. о извршењу и обезбеђењу из 1930 год. објављује да ће се услед решења Среског суда у Бачкој Тополи долнешеног под бројем Ш И. 242/39 у корист извршења Дудаш Мађаша из Малог Иђоша (кога заступа адв. др. Урошевић Радомир из Сенте против извршеника из Секића за наплату 17.000 динара главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, пописане у записнику о пленидби од 10 маја 1939 год бр. Ш. И. 242-39 и то: 14 комада свиња и процењене на 10.000 динара.

Јавна ће се дражба одржати на дан 5 децембра 1939 у 10 часова у Секићу, Косовска улица 1.

Бачка Топола, 20 новембра 1939 год.

Јовановић Сава
судски извршитељ

Редовно купање у Новосадској јодној минералној води чува Ваш организам од реуме

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Одбор Кола српских сестара у Новом Саду и овим изјављује топлу захвалност гђи Љубици Рајх-Поповић, која је као домаћица друштвене славе приложила 500 д., гђи Милици Милошевић, која је приложила 500 д. за грађење дома и г. Милошу Аврамовићу, предузимачу, на прилогу од 500 д. за зимску помоћ.

Бачки родитељи упишите своју децу чим пре у дневне течајеве Корепетиториума (пре подне за женске, после подне за дечаке) за поправак слабих оцена редовних ученика, да у првом школском полугодишту сигурно постигну боље оцене и да случајно не буду искључени по § 54. Видовићева школа одобрена од Министарства просвете за гимназиско учење и приватних ученика из свих предмета и за све разреде по два разреда годишње без обзира на године старости — Нови Сад, Вилсонов трг 5 партер — отворена од 9 до 12 и од 15 до 22 часа.

Ако желите младалачку лепоту
посетите новоотворени завод за негу лица и тела
„Lotos"
који располаже НАЈМОДЕРНИЈИМ апаратима и НАЈБОЉИМ ПРЕПАРАТИМА
Користина Смиљански
Танурџићева палата, II спрат, 1о.
Преглед и савети бесплатни!

Г. ДР. ЈОВАН КЕСЛЕР, специјалиста за болести уста и зуба, ординира сваког дана од 14—16 часова и по споразуму, ординација: Јована Ђорђевића 2/II

Уобичајено другарско вече одржаће се вечерас у Ауто-клубу.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња најтоплије благодари гђи Даринки Божовић, мајци гђе Мице Живорада Богдановића, на прилогу од 100 динара, упућеног приликом њене славе као и дародавцу, који је приложио 300 динара за одећу сиромашној деци, а чије име не износимо према властитој жељи дародавца. — Председништво.

Управа полиције казнила је келнера Јозефа Вајса због ширења алармантних вести са 540 динара новчане казне.

У Петровградину, пред филијалом „Бате" дошло је до саобраћајне несреће. Шофер Јосип Билешић налетео је аутомобилом на сељачка кола која је терао Степан Вимер, виноградар. До судара је дошло кривицом шофера, који је побегао. Истрага је поведена.

Аграрија, немачка земљорадничка задруга, држи сутра, у недељу, пре подне, у малој дворани „Хабага", своју редовну годишњу скупштину.

† ГЛИША БУГАРСКИ-ЗЛАТИЋ

Черевић, 25 новембра. — Овде је умро у 78 години Глиша Бугарски-Златић, угледни поседник, који је сахрањен уз велико учешће мештана. Покојник је био отац г. Тодора Бугарског-Златића, директора Дунавске финансиске дирекције у Новом Саду.

Удружење Србобранаца држи сутра своју скупштину у 10 часова пре подне, у гостионици „Липа"

Повлашћено Родино позориште гостовање првог децембра у дворани Спомен-дома. Ово гостовање организује Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња. Почетак представе је у 15 часова. Улазнице у претпродаји могу се добити у књижари „Славија".

Управно одељење Градског поглаварства сели се у палату Продуктне берзе

Као што смо јавили, креирањем нових градских отсека постале су тесне данашње просторије Градског поглаварства, у згради Српске православне црквене општине. Због тога је решено да град узме у закуп известан број просторија у палати Продуктне берзе. У овим просторијама биће смештене канцеларије Управног одељења Градског поглаварства Данас је отпочела селидба Управног одељења. Од понедељника почевши. странке се примају у новим просторијама, у палати Продуктне берзе.

У новим просторијама сместиће се опште-управни, обртни и казнени отсеци.

А П О Л О
Премијера
Симфонија музике, песме и боја у глориус техниколору
Микадо
КЕНИ БЕКЕР, ЏИН КОЛИН

О Д Е О Н
Премијера
Овај филм снимљен је под високим покровитељством Legion de Mille
Мир на Рајни
ДИТА ПАРЛО, ЏОН ЛОДЕР

Р О Ј А Л
Дупли програм — Две премијере
1. Крик у ноћи
Сиднеј Толер нови Чарли Чен
2. Господар подземља
Џон Литнер

РОЂЕНИ, ВЕНЧАНИ И УМРЛИ

Рођени су: Петар, син Нелована Бугарског, економа, и Љубице Петровић. — Марија, кћи Гавре Бајића, чинов. Б. У., и Станке Илић. — Сава, син Александра Брзака, ткача, и Јелице Шијаков. — Фрања, син Алберта Сика, радника, и Марије Ђерки.

Венчања није било.

Умрли су: Стеван Мајорош, трговац, стар 54 год. — Херта Сауд, без занимања, стара 15 год. — Тоша Јакотин, ратар, стар 85 год.

ПОЗОРИШТЕ

ПОЗОРИШНЕ ПРЕТСТАВЕ ПОЧИЊУ ОД ИДУЋЕ НЕДЕЉЕ ПОЛА ЧАСА КАСНИЈЕ

Обавештени смо из канцеларије Народног позоришта Дунавске бановине Кнеза Намесника Павла да ће претставе почињати, почев од уторника, 28 о. м., тачно у 20.30 часова. Управа позоришта је учинила то да би омогућила посећивање претстава и трговцима и обртницима који досада евентуално нису могли стићи на претставе због тога што су рано почињале.

ПРЕ ПОЗОРИШТА
одлично се вечера **у ресторану Спомен-Дом**

А ПОСЛЕ ПОЗОРИШТА
свратите амо на једну добру црну кафицу или на сјајну сремску капљицу

СВИРА И ПЕВА ОДЛИЧАН САЛОН-ЦАЗ

Игранка сваки дан. Чајанка сваке недеље и празником после подне.

Женска учитељска школа
Бр. 825
25 нов. 1939
Нови Сад

СТЕЧАЈ

за једну васпитачицу-учитељицу у Женској учитељској школи у Новом Саду.

Овим се расписује стечај на једно упражњено место васпитачице-учитељице у интернату Женске учитељске школе у Новом Саду.

На ово место могу конкурисати учитељице народних школа које испуњавају ове услове:

1) да су положиле Практични учитељски испит с одличним или врло добрим успехом;

2) да су за последње три године оцењене оценом: одличан,

3) да имају најмање 10 година учитељске службе и да нису удате;

4) да су потпуно здраве, што ће се утврдити и прегледом у Школској поликлиници.

Молбу таксирану са 10 дин. треба послати директору Женске учитељске школе у Новом Саду, у року од 15 дана, од објаве овог стечаја.

Уз молбу треба приложити: а) Диплому о положеном практ. учит. испиту; б) Уверење о оценама рада за последње три године; в) Лекарско уверење о здрављу.

По истеку означеног рока, приспеле молбе неће се узети у обзир.

Управа школе

Намештај добија се у најбољем квалитету са најлепшим избором и најповољнијим ценама код **Бенце** Петровград Нови Сад Пашићева улица број 20

Уредник за ДАН и за ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ главни уредник — Ротациона штампа: ДАН, штампарско-издавачко предузеће
Краља Алекс[illegible]